Úradný vestník
Európskej únie

SK
Séria C

C/2024/6830

29.11.2024

ODPORÚČANIE RADY

z 21. októbra 2024

k hospodárskej politike, rozpočtovej politike, politike zamestnanosti a štrukturálnej politike Rumunska

(C/2024/6830)

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 121 ods. 2 a článok 148 ods. 4,

so zreteľom na nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1263 z 29. apríla 2024 o účinnej koordinácii hospodárskych politík a mnohostrannom rozpočtovom dohľade a o zrušení nariadenia Rady (ES) č. 1466/97 ([1]), a najmä na jeho článok 3 ods. 3,

so zreteľom na nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1176/2011 zo 16. novembra 2011 o prevencii a náprave makroekonomických nerovnováh ([2]), a najmä na jeho článok 6 ods. 1,

so zreteľom na odporúčanie Európskej komisie,

so zreteľom na uznesenia Európskeho parlamentu,

so zreteľom na závery Európskej rady,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre zamestnanosť,

so zreteľom na stanovisko Hospodárskeho a finančného výboru,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre sociálnu ochranu,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre hospodársku politiku,

keďže:

(1) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 ([3]), ktorým sa zriadil Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti (ďalej len „mechanizmus“), nadobudlo účinnosť 19. februára 2021. Mechanizmus poskytuje členským štátom finančnú podporu na vykonávanie reforiem a investícií, pričom so sebou prináša fiškálny impulz financovaný Úniou. V súlade s prioritami európskeho semestra pre koordináciu hospodárskych politík mechanizmus pomáha dosiahnuť hospodársku a sociálnu obnovu a vykonávanie udržateľných reforiem a investícií, najmä reforiem a investícií s cieľom podporiť zelenú a digitálnu transformáciu a posilniť odolnosť hospodárstiev členských štátov. Zároveň pomáha posilňovať verejné financie a podporovať rast a tvorbu pracovných miest v strednodobom a dlhodobom horizonte, posilňovať územnú súdržnosť v rámci Únie a podporovať pokračujúce vykonávanie Európskeho piliera sociálnych práv.

(2) Cieľom nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2023/435 ([4]) (ďalej len „nariadenie o REPowerEU“), ktoré bolo prijaté 27. februára 2023, je postupne ukončovať závislosť Únie od dovozu ruských fosílnych palív. Pomohlo by to dosiahnuť energetickú bezpečnosť a diverzifikovať dodávky energie do Únie, pričom by sa zároveň zvýšila miera využívania obnoviteľných zdrojov energie, zvýšili by sa kapacity na uskladňovanie energie a energetická

([1]) Ú. v. EÚ L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.
([2]) Ú. v. EÚ L 306, 23.11.2011, s. 25, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj.
([3]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 z 12. februára 2021, ktorým sa zriaďuje Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti (Ú. v. EÚ L 57, 18.2.2021, s. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).
([4]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2023/435 z 27. februára 2023, ktorým sa mení nariadenie (EÚ) 2021/241, pokiaľ ide o kapitolu REPowerEU v plánoch obnovy a odolnosti, a ktorým sa menia nariadenia (EÚ) č. 1303/2013, (EÚ) 2021/1060 a (EÚ) 2021/1755 a smernica 2003/87/ES (Ú. v. EÚ L 63, 28.2.2023, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj).

efektívnosť. Rumunsko pridalo do svojho národného plánu obnovy a odolnosti novú kapitolu REPowerEU s cieľom financovať kľúčové reformy a investície, ktoré pomôžu dosiahnuť ciele plánu REPowerEU.

(3) Komisia 16. marca 2023 vydala oznámenie s názvom „Dlhodobá konkurencieschopnosť EÚ: výhľad na obdobie po roku 2030“, ktoré má slúžiť ako podklad pre rozhodnutia v príslušných oblastiach politiky a má vytvoriť rámcové podmienky pre zvyšovanie rastu. V oznámení sa konkurencieschopnosť vymedzuje na základe deviatich navzájom sa posilňujúcich faktorov. Spomedzi týchto faktorov sa prístup k súkromnému kapitálu, výskum a inovácia, vzdelávanie a zručnosti a fungovanie jednotného trhu javia ako kľúčové politické priority pre reformy a investície, ktoré majú vyriešiť súčasné výzvy v oblasti produktivity a zároveň upevniť dlhodobú konkurencieschopnosť Únie a jej členských štátov. Komisia 14. februára 2024 vydala oznámenie s názvom Výročná správa 2024 o jednotnom trhu a konkurencieschopnosti. V uvedenom oznámení sa podrobne opisujú silné stránky a výzvy európskeho jednotného trhu z hľadiska konkurencieschopnosti a na základe deviatich identifikovaných faktorov konkurencieschopnosti sa sleduje ročný pokrok.

(4) Komisia 21. novembra 2023 prijala ročný prieskum udržateľného rastu na rok 2024, čím odštartovala európsky semester pre koordináciu hospodárskych politík na rok 2024. Európska rada 22. marca 2024 schválila priority ročného prieskumu udržateľného rastu na rok 2024, ktoré sú sústredené na štyri rozmery konkurencieschopnej udržateľnosti. Komisia 21. novembra 2023 prijala na základe nariadenia (EÚ) č. 1176/2011 aj správu o mechanizme varovania na rok 2024, v ktorej Rumunsko určila za jeden z členských štátov, ktoré môžu byť postihnuté nerovnováhami alebo ktorým môže hroziť, že budú postihnuté nerovnováhami, a v prípade ktorých bude potrebné vykonať hĺbkové preskúmanie. Komisia prijala aj odporúčanie na odporúčanie Rady o hospodárskej politike eurozóny a návrh spoločnej správy o zamestnanosti na rok 2024, v ktorej sa analyzuje vykonávanie usmernení pre politiky zamestnanosti a zásad Európskeho piliera sociálnych práv. Rada prijala odporúčanie Rady o hospodárskej politike eurozóny ([5]) (ďalej len „odporúčanie pre eurozónu na rok 2024“) 12. apríla 2024 a spoločnú správu o zamestnanosti 11. marca 2024.

(5) Dňa 30. apríla 2024 nadobudol účinnosť nový rámec Únie pre správu hospodárskych záležitostí. Rámec zahŕňa nové nariadenie (EÚ) 2024/1263 o účinnej koordinácii hospodárskych politík a mnohostrannom rozpočtovom dohľade, zmenené nariadenie Rady (ES) č. 1467/97 ([6]) o urýchľovaní a objasňovaní vykonania postupu pri nadmernom schodku a zmenenú smernicu Rady 2011/85/EÚ ([7]) o požiadavkách na rozpočtové rámce členských štátov. Cieľom tohto nového rámca pre správu hospodárskych záležitostí je podporovať zdravé a udržateľné verejné financie, udržateľný a inkluzívny rast a odolnosť prostredníctvom reforiem a investícií a predchádzať nadmerným deficitom verejných financií. Nový rámec pre správu hospodárskych záležitostí podporuje aj preberanie zodpovednosti zo strany členských štátov s dôraznejším zameraním na strednodobý horizont, sprevádzané účinnejším a koherentnejším vykonávaním. Každý členský štát má Rade a Komisii predložiť národný strednodobý fiškálno-štrukturálny plán. Národný strednodobý fiškálno-štrukturálny plán obsahuje fiškálne, reformné a investičné záväzky členského štátu, ktoré sa vzťahujú na plánovací horizont štyroch alebo piatich rokov v závislosti od bežnej dĺžky volebného obdobia národného zákonodarcu. Trajektória vývoja čistých výdavkov ([8]) v národných strednodobých fiškálno-štrukturálnych plánoch má byť v súlade s požiadavkami nariadenia (EÚ) 2024/1263 vrátane požiadaviek na to, aby dlh verejnej správy do konca obdobia úprav dosiahol alebo si udržal hodnoverne klesajúci trend alebo aby zostal na obozretnej úrovni pod 60 % hrubého domáceho produktu (HDP) a aby sa deficit verejných financií v strednodobom horizonte dostal pod referenčnú hodnotu 3 % HDP stanovenú v zmluve a/alebo sa pod ňou udržal. Ak sa členský štát zaviaže uskutočniť príslušný súbor reforiem a investícií v súlade s kritériami stanovenými v nariadení (EÚ) 2024/1263, obdobie úprav sa môže predĺžiť najviac o tri roky. V snahe podporiť prípravu týchto národných strednodobých fiškálno-štrukturálnych plánov uverejnila Komisia 21. júna 2024 usmernenia týkajúce sa informácií, ktoré majú členské štáty poskytovať vo svojich národných strednodobých fiškálno-štrukturálnych plánoch a výročných správach o pokroku. V súlade s článkami 5 a 36 nariadenia (EÚ) 2024/1263 zaslala Komisia členským štátom v príslušných prípadoch referenčné trajektórie a technické informácie. Členské štáty majú predložiť svoje národné strednodobé fiškálno-štrukturálne plány do 20. septembra 2024, pokiaľ sa daný členský štát a Komisia nedohodnú na primeranom predĺžení tejto lehoty. Členské štáty môžu v súlade so svojimi vnútroštátnymi právnymi rámcami diskutovať o svojich návrhoch strednodobých plánov so svojimi

([5]) Odporúčanie Rady z 12. apríla 2024 o hospodárskej politike eurozóny (Ú. v. EÚ C, C/2024/2807, 23.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2807/oj).

([6]) Nariadenie Rady (ES) č. 1467/97 zo 7. júla 1997 o urýchľovaní a objasňovaní vykonania postupu pri nadmernom schodku (Ú. v. ES L 209, 2.8.1997, s. 6, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1997/1467/oj).

([7]) Smernica Rady 2011/85/EÚ z 8. novembra 2011 o požiadavkách na rozpočtové rámce členských štátov (Ú. v. EÚ L 306, 23.11.2011, s. 41, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2011/85/oj).

([8]) Čisté výdavky v zmysle vymedzenia v článku 2 bode 2 nariadenia (EÚ) 2024/1263: „Čisté výdavky“ sú výdavky verejnej správy bez i) úrokových výdavkov; ii) diskrečných príjmových opatrení; iii) výdavkov na programy Únie plne kryté príjmami z fondov Únie; iv) vnútroštátnych výdavkov na spolufinancovanie programov financovaných Úniou; v) cyklických prvkov výdavkov na dávky v nezamestnanosti a vi) jednorazových a iných dočasných opatrení.

národnými parlamentmi, môžu požiadať nezávislé fiškálne inštitúcie o vydanie stanoviska a môžu uskutočniť konzultácie so sociálnymi partnermi a inými vnútroštátnymi zainteresovanými stranami.

(6) Európsky semester pre koordináciu hospodárskych politík sa v roku 2024 ďalej vyvíja v súlade s vykonávaním mechanizmu. Na plnenie priorít jednotlivých politík v rámci európskeho semestra je nevyhnutné, aby sa aj naďalej plne vykonávali plány obnovy a odolnosti, keďže tieto plány pomáhajú účinne riešiť všetky výzvy identifikované v príslušných odporúčaniach pre jednotlivé krajiny vydaných v posledných rokoch alebo ich významnú časť. Odporúčania pre jednotlivé krajiny na roky 2019, 2020, 2022 a 2023 sú naďalej rovnako relevantné pre plány obnovy a odolnosti, ktoré boli zrevidované, aktualizované alebo zmenené v súlade s článkami 14, 18 a 21 nariadenia (EÚ) 2021/241.

(7) V súlade s článkom 18 ods. 1 nariadenia (EÚ) 2021/241 Rumunsko predložilo Komisii 31. mája 2021 svoj národný plán obnovy a odolnosti. Komisia podľa článku 19 nariadenia (EÚ) 2021/241 posúdila relevantnosť, účinnosť, efektívnosť a koherentnosť plánu obnovy a odolnosti, a to v súlade s usmerneniami pre posudzovanie stanovenými v prílohe V k uvedenému nariadeniu. Rada 29. októbra 2021 prijala vykonávacie rozhodnutie o schválení posúdenia plánu obnovy a odolnosti Rumunska ([9]), ktoré bolo zmenené 8. decembra 2023 na základe článku 18 ods. 2 nariadenia (EÚ) 2021/241 s cieľom aktualizovať maximálny finančný príspevok na nenávratnú finančnú podporu a na základe článku 21 nariadenia (EÚ) 2021/241 s cieľom zmeniť plán obnovy a odolnosti z dôvodu objektívnych okolností, ako aj s cieľom zahrnúť kapitolu REPowerEU ([10]). Uvoľnenie platieb je podmienené prijatím rozhodnutia Komisie v súlade s článkom 24 ods. 5 nariadenia (EÚ) 2021/241 o tom, že Rumunsko uspokojivo splnilo príslušné míľniky a ciele stanovené vo vykonávacom rozhodnutí Rady. Keď sa hovorí o uspokojivom splnení, predpokladá sa, že v súvislosti s predchádzajúcimi míľnikmi a cieľmi, ktoré už boli dosiahnuté, nedošlo k zvratu.

(8) Rumunsko predložilo 13. mája 2024 svoj národný program reforiem na rok 2024. V súlade s článkom 27 nariadenia (EÚ) 2021/241 sa v národnom programe reforiem na rok 2024 zohľadňujú aj polročné správy Rumunska o pokroku dosiahnutom pri plnení jeho plánu obnovy a odolnosti.

(9) Komisia 19. júna 2024 uverejnila správu o krajine týkajúcu sa Rumunska na rok 2024. Posudzoval sa v nej pokrok, ktorý Rumunsko dosiahlo pri plnení príslušných odporúčaní pre danú krajinu, ktoré prijala Rada v rokoch 2019 až 2023, a hodnotilo sa v nej vykonávanie plánu obnovy a odolnosti Rumunska. Na základe tejto analýzy sa v správe o krajine identifikovali nedostatky v súvislosti s výzvami, ktoré plán obnovy a odolnosti nerieši alebo ich rieši len čiastočne, ako aj v súvislosti s novými a vznikajúcimi výzvami. Okrem toho sa v nej posudzoval pokrok Rumunska pri vykonávaní Európskeho piliera sociálnych práv a pri dosahovaní hlavných cieľov Únie v oblasti zamestnanosti, zručností a znižovania chudoby, ako aj pokrok pri dosahovaní cieľov Organizácie Spojených národov v oblasti udržateľného rozvoja.

(10) Komisia vykonala v prípade Rumunska hĺbkové preskúmanie podľa článku 5 nariadenia (EÚ) č. 1176/2011. Hlavné zistenia posúdenia, ktoré vykonali útvary Komisie v súvislosti s makroekonomickou zraniteľnosťou Rumunska na účely uvedeného nariadenia, boli uverejnené v marci 2024. Komisia 19. júna 2024 dospela k záveru, že v Rumunsku existujú nadmerne makroekonomické nerovnováhy. Rumunsko čelí najmä zraniteľným miestam v súvislosti s platobnou bilanciou, ktorá súvisí predovšetkým s veľkými a narastajúcimi deficitmi verejných financií, ktoré naďalej predstavujú problém; zároveň sa značne zvýšili cenové a nákladové tlaky a politické opatrenia boli slabé. Deficit bežného účtu sa v roku 2023 mierne zlepšil, a to najmä v dôsledku slabšej súkromnej spotreby a obchodných ziskov, zostáva však vysoký a očakáva sa, že tento rok zostane rovnaký a zlepší sa v roku 2025. V dôsledku toho sa čistá medzinárodná investičná pozícia ako podiel na HDP prestala zlepšovať, a to aj napriek vysokému rastu nominálneho HDP, pričom existuje riziko, že v dôsledku pretrvávania veľkých deficitov bežného účtu sa prepadne ešte hlbšie do záporných hodnôt. Celková a jadrová inflácia klesli, no jadrová inflácia zostáva veľmi vysoká, mierne pod vrcholom, ktorý dosiahla v roku 2023, a vyššia než pred rokom. Dynamika vývoja miezd a nákladov práce sa v roku 2023 zrýchlila a v roku 2024 bola naďalej silná, čo bolo čiastočne odzrkadlením veľkého zvyšovania minimálnych miezd a miezd vo verejnom sektore v kontexte napätej situácie na trhu práce. To viedlo k obavám týkajúcim sa znižovania nákladovej konkurencieschopnosti, zatiaľ čo nenákladovú konkurencieschopnosť naďalej oslabujú štrukturálne prekážky. Všetky uvedené faktory prispievajú k vzniku obáv v súvislosti so zakoreňovaním sa straty konkurencieschopnosti a s tým, že dochádza k oneskoreniam pri potrebnom zlepšovaní obchodnej bilancie. Fiškálna situácia, ktorá je hlavnou hnacou silou vysokého deficitu bežného účtu, sa za posledný rok zhoršila. Predpokladá sa, že vysoký fiškálny deficit sa v rokoch 2024 a 2025 o čosi zhorší. Pomer dlhu verejnej správy k HDP sa napriek vysokému rastu nominálneho HDP zvýšil a zostáva mierny na úrovni 50,9 %, no jeho veľká časť je denominovaná v cudzej mene. Pretrvávanie vysokých deficitov verejných financií môže zvýšiť vonkajšiu

([9]) ST 12319/21 a ST 12319/21 ADD 1.
([10]) Vykonávacie rozhodnutie Rady z 8. decembra 2023, ktorým sa mení vykonávacie rozhodnutie z 29. októbra 2021 o schválení posúdenia plánu obnovy a odolnosti Rumunska (ST 15833/23 INIT a ST 15833/23 ADD 1).

zadlženosť a zvýšiť závislosť Rumunska od vonkajších zdrojov financovania, v dôsledku čoho môže byť krajina zraniteľná voči zmenám nálad investorov a vonkajším otrasom. Reakcia v príslušných oblastiach politiky zameraná na riešenie zistených zraniteľných miest bola slabá. Na účely zníženia rizík ohrozujúcich stabilitu hospodárstva má zásadný význam dôveryhodný postup fiškálnej konsolidácie. To si vyžaduje plnenie odporúčaní v rámci postupu pri nadmernom deficite a úplné vykonanie fiškálno-štrukturálnych reforiem zahrnutých do plánu obnovy a odolnosti, a to najmä tých, ktoré sú zamerané na štrukturálne zvyšovanie príjmov verejnej správy, a oveľa prísnejších kontrol výdavkov než v minulých rokoch. Konkurencieschopnosť by sa posilnila aj vykonávaním reforiem a investícií v rámci plánu obnovy a odolnosti nad rámec fiškálno-štrukturálnych reforiem a investícií.

(11) Podľa údajov, ktoré overil Eurostat, sa deficit verejných financií Rumunska zvýšil zo 6,3 % HDP v roku 2022 na 6,6 % HDP v roku 2023, zatiaľ čo dlh verejnej správy stúpol zo 47,5 % HDP na konci roka 2022 na 48,8 % HDP na konci roka 2023.

(12) Na Rumunsko sa od roku 2020 vzťahuje postup pri nadmernom deficite. Rada 3. apríla 2020 prijala rozhodnutie (EÚ) 2020/509 ([11]) podľa článku 126 ods. 6 zmluvy o existencii nadmerného deficitu v Rumunsku z dôvodu plánovaného nedodržania kritéria deficitu v roku 2019 stanoveného v zmluve a vydala odporúčanie ([12]) podľa článku 126 ods. 7 zmluvy s cieľom odstrániť nadmerný deficit verejných financií najneskôr do roku 2022. Vzhľadom na hlboký pokles hospodárskej činnosti v súvislosti s pandémiou COVID-19 Rada 18. júna 2021 prijala revidované odporúčanie ([13]) pre Rumunsko podľa článku 126 ods. 7 zmluvy s cieľom odstrániť nadmerný deficit najneskôr do roku 2024 (odporúčanie z 18. júna 2021).

(13) Rada vo svojom odporúčaní z 18. júna 2021 odporučila, aby Rumunsko znížilo svoj celkový deficit na úroveň 8,0 % HDP v roku 2021, 6,2 % HDP v roku 2022, 4,4 % HDP v roku 2023 a 2,9 % HDP v roku 2024. Bolo to v súlade s nominálnou mierou rastu čistých primárnych výdavkov verejnej správy na úrovni 3,4 % v roku 2021, 1,3 % v roku 2022, 0,9 % v roku 2023 a 0,0 % v roku 2024. Tieto údaje zodpovedali ročnej štrukturálnej úprave na úrovni 0,7 % HDP v roku 2021, 1,8 % HDP v roku 2022, 1,7 % HDP v roku 2023 a 1,5 % HDP v roku 2024. V odporúčaní z 18. júna 2021 sa takisto uvádza, že akékoľvek neočakávané príjmy by sa mali použiť na zníženie deficitu verejných financií a že Rumunsko by malo aspoň každých šesť mesiacov podávať správu o pokroku, ktorý dosiahlo pri vykonávaní odporúčania, až kým sa nadmerný deficit neodstráni.

(14) Celkový deficit dosiahol v roku 2023 úroveň 6,6 % HDP a ani zďaleka nedosiahol cieľ celkového deficitu v rámci postupu pri nadmernom deficite, ktorý bol stanovený na úrovni 4,4 % HDP. Hlavným dôvodom tejto odchýlky bol pokračujúci vysoký rast verejných výdavkov, ktorý bol spôsobený najmä sociálnymi transfermi, výdavkami na tovar a služby a kapitálovými výdavkami. Celkový deficit v roku 2023 bol ovplyvnený aj zaznamenávaním platieb miezd vo verejnom sektore (vo výške 0,5 % HDP) v dôsledku súdnych rozhodnutí. Dôležité je, že makroekonomický kontext bol pre fiškálnu konsolidáciu priaznivý. Hospodárska výkonnosť Rumunska od prijatia odporúčania z júna 2021 je vo všeobecnosti v súlade s očakávaniami, a to aj napriek hospodárskym otrasom, ku ktorým odvtedy došlo. Zvyšovanie príjmov verejnej správy je oveľa rýchlejšie, než sa predpokladalo, čo je odzrkadlením daňovo výnosnej štruktúry hospodárskeho rastu a vysokej inflácie.

(15) Fiškálne úsilie bolo v roku 2023 nižšie, než odporučila Rada. Štrukturálne fiškálne saldo Rumunska zostalo v roku 2023 vo všeobecnosti nezmenené, pričom Rada odporučila jeho zlepšenie o 1,7 % HDP. Rast čistých primárnych výdavkov (upravený o jednorazové opatrenia a opatrenia fiškálnej politiky na strane príjmov) bol vyšší, než sa odporúčalo v roku 2023, a to na úrovni 11,8 % HDP (v porovnaní s cieľom 0,9 %, ktorý odporučila Rada). Rovnako ako v predchádzajúcich rokoch, na ktoré sa vzťahovalo odporúčanie z 18. júna 2021, sa väčšina neočakávaných ziskov na strane príjmov použila na financovanie dodatočných výdavkov. Na základe uvedených skutočností Komisia zastáva názor, že Rumunsko neprijalo účinné opatrenia v reakcii na odporúčanie z 18. júna 2021.

(16) Rumunské orgány 10. mája 2024 podali správu o „opatreniach prijatých na nápravu nadmerného deficitu“. V uvedenej správe sa potvrdil cieľový deficit verejných financií na rok 2024 vo výške 4,9 % HDP zahrnutý do rozpočtu, no zároveň sa v nej zdôraznilo, že plnenie rozpočtu v prvých troch mesiacoch roka viedlo k deficitu verejných financií vo výške 2,06 % HDP, čo je o 0,6 percentuálneho bodu HDP viac než deficit zaznamenaný v tom istom období v roku 2023, keď bol celoročný deficit na úrovni 6,6 % HDP. Vyšší deficit v prvých troch mesiacoch

([11]) Rozhodnutie Rady (EÚ) 2020/509 z 3. apríla 2020 o existencii nadmerného deficitu v Rumunsku (Ú. v. EÚ L 110, 8.4.2020, s. 58, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2020/509/oj).

([12]) Odporúčanie Rady z 3. apríla 2020 s cieľom odstrániť nadmerný deficit verejných financií v Rumunsku (Ú. v. EÚ C 116, 8.4.2020, s. 1).

([13]) Odporúčanie Rady z 18. júna 2021 s cieľom odstrániť nadmerný deficit verejných financií v Rumunsku (Ú. v. EÚ C 304, 29.7.2021, s. 111).

roku 2024 v porovnaní s rovnakým obdobím roku 2023 možno vysvetliť najmä rýchlym zvyšovaním verejných výdavkov, predovšetkým v dôsledku vyšších investičných výdavkov.

(17) V prognóze Komisie z jari 2024 sa predpokladá nárast reálneho HDP o 3,3 % v roku 2024 a o 3,1 % v roku 2025, zatiaľ čo inflácia meraná podľa harmonizovaného indexu spotrebiteľských cien (HICP) sa má pohybovať na úrovni 5,9 % v roku 2024 a 4,0 % v roku 2025.

(18) V prognóze Komisie z jari 2024 sa v roku 2024 počíta s deficitom verejných financií vo výške 6,9 % HDP, zatiaľ čo pomer dlhu verejnej správy k HDP sa má do konca roka 2024 zvýšiť na 50,9 %. Predpokladané zvýšenie deficitu v roku 2024 je najmä odzrkadlením rýchleho rastu bežných výdavkov verejnej správy. Očakáva sa, že rast miezd vo verejnom sektore sa výrazne zrýchli, čo bude prejavom nedávneho diskrečného zvyšovania miezd v sektoroch vzdelávania, zdravotníctva a obrany. S prepočtom dôchodkov v kontexte dôchodkovej reformy sa budú spájať krátkodobé náklady v rokoch 2024 a 2025, no následne to v strednodobom i dlhodobom horizonte prinesie rozsiahle úspory. Očakáva sa, že verejné investície ako podiel na HDP zostanú v roku 2024 vo všeobecnosti stabilné na vysokej úrovni dosiahnutej v roku 2023, a to v dôsledku rýchlo rastúcich kapitálových výdavkov miestnych orgánov a využívania finančných prostriedkov z mechanizmu.

(19) Očakáva sa, že v roku 2024 rast príjmov verejnej správy predstihne rast nominálneho HDP, čo bude odzrkadlením „daňovo výnosnej“ štruktúry hospodárskeho rastu, úsilia o zlepšenie výberu daní prostredníctvom digitalizácie daňového systému a vplyvu balíka opatrení zvyšujúcich príjmy prijatého na jeseň 2023, ktoré by mali zvýšiť verejné príjmy približne o 1 % HDP. Tento balík pozostáva najmä zo zvýšenia zdaňovania právnických osôb, najmä mikropodnikov, zvýšenia zdaňovania fyzických osôb vyplývajúceho z čiastočného odstránenia daňových zvýhodnení v odvetví stavebníctva a poľnohospodárstva, odstránenia znížených sadzieb dane z pridanej hodnoty na vybrané tovary a služby, zvýšenia spotrebných daní a osobitnej dane z obratu bánk a nadnárodných spoločností. Zahŕňa aj opatrenia na strane výdavkov vrátane racionalizácie verejnej správy a prísnejších podmienok oprávnenosti štátnych zamestnancov na získanie dovolenkových poukazov a príspevkov na stravu. Podľa odhadov Komisie majú byť zámery fiškálnej politiky v roku 2024 vo všeobecnosti neutrálne na úrovni 0,1 % HDP.

(20) Podľa prognózy Komisie z jari 2024 sa z nenávratnej podpory (grantov) v rámci mechanizmu budú v roku 2024 financovať výdavky vo výške 1,0 % HDP v porovnaní s 0,1 % HDP v roku 2023. Výdavky financované z grantov v rámci mechanizmu umožnia realizovať vysokokvalitné investície a reformy na zvýšenie produktivity bez toho, aby mali priamy vplyv na saldo verejných financií alebo verejný dlh Rumunska. Rumunsko predpokladá, že výdavky financované z úverov v rámci mechanizmu budú vo výške 0,2 % HDP v roku 2024 a 1,2 % HDP v roku 2025 (v roku 2023 to bolo 0,3 % HDP).

(21) Rada 14. júla 2023 odporučila ([14]), aby Rumunsko prijalo opatrenia s cieľom čo najskôr v rokoch 2023 a 2024 zrušiť platné podporné opatrenia v oblasti energetiky a použilo súvisiace úspory na zníženie deficitu verejných financií. Rada ďalej odporučila, že ak by si opätovné zvyšovanie cien energie vyžadovalo nové podporné opatrenia alebo pokračovanie existujúcich opatrení, Rumunsko má zabezpečiť, aby sa takéto podporné opatrenia zameriavali na ochranu zraniteľných domácností a podnikov, aby boli fiškálne dostupné a aby sa nimi zachovali stimuly na úsporu energie. Podľa prognózy Komisie z jari 2024 sa čisté rozpočtové náklady ([15]) na núdzové podporné opatrenia v oblasti energetiky odhadujú na úrovni 0,3 % HDP v roku 2023, pričom sa predpokladá, že v rokoch 2024 a 2025 budú na úrovni - 0,1 % HDP. Systémy podpory s celkovým vplyvom na úrovni 0,5 % HDP v roku 2024 a 0,4 % HDP v roku 2025 by mali zostať v platnosti, no predpokladá sa, že ich vplyv bude kompenzovaný daňami z neočakávaných ziskov od spoločností vyrábajúcich a distribuujúcich energiu. Rozpočtové náklady na podporné opatrenia zamerané na ochranu zraniteľných domácností a podnikov sa v roku 2024 odhadujú na 0,2 % HDP, z čoho menej ako 0,1 % HDP slúži na zachovanie cenového signálu na zníženie dopytu po energii a zvýšenie energetickej efektívnosti. Ak by sa príslušné úspory zo znižovania čistých rozpočtových nákladov na núdzové podporné opatrenia v oblasti energetiky použili na zníženie deficitu verejných financií, ako to odporučila Rada, uvedené projekcie by v roku 2024 znamenali fiškálnu úpravu na úrovni 0,4 % HDP, zatiaľ čo čisté primárne výdavky financované z vnútroštátnych zdrojov majú v danom roku podľa očakávaní predstavovať expanzívny príspevok k zámerom fiškálnej politiky na úrovni 1,2 % HDP v uvedenom roku. Nepredpokladá sa, že sa núdzové podporné opatrenia v oblasti energetiky zrušia čo najskôr v rokoch 2023 a 2024. V tejto súvislosti teda existuje riziko, že sa nedosiahne súlad s odporúčaním Rady. Okrem toho sa nepredpokladá, že sa súvisiace úspory v plnej miere použijú na zníženie deficitu verejných financií Uvedené riziká nie sú v súlade s odporúčaním Rady.

([14]) Odporúčanie Rady zo 14. júla 2023, ktoré sa týka národného programu reforiem Rumunska na rok 2023 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady ku konvergenčnému programu Rumunska na rok 2023 (Ú. v. EÚ C 312, 1.9.2023, s. 216).

([15]) Údaj predstavuje úroveň ročných rozpočtových nákladov na tieto opatrenia vrátane príjmov a výdavkov a v príslušných prípadoch po odpočítaní príjmov z daní z neočakávaných ziskov dodávateľov energie.

(22) Rada zároveň odporučila, aby Rumunsko zachovalo verejné investície financované z vnútroštátnych zdrojov a zabezpečilo účinné čerpanie grantov v rámci mechanizmu a účinné čerpanie iných fondov Únie, najmä s cieľom podporiť zelenú a digitálnu transformáciu. Podľa prognózy Komisie z jari 2024 sa predpokladá, že verejné investície financované z vnútroštátnych zdrojov sa z 2,3 % HDP v roku 2023 zvýšia na 3,3 % HDP v roku 2024. To je v súlade s odporúčaním Rady. Na druhej strane sa očakáva, že verejné výdavky financované z príjmov z fondov Únie vrátane grantov v rámci mechanizmu sa v roku 2024 znížia z úrovne 3,3 % HDP v roku 2023 na úroveň 2,3 % HDP. Uvedený pokles je spôsobený tým, že sa končí programové obdobie štrukturálnych fondov Únie vzťahujúce sa na roky 2014 – 2020, pre ktoré sú finančné prostriedky k dispozícii do roku 2023.

(23) Vychádzajúc z opatrení, ktoré boli v príslušných oblastiach politiky známe k dátumu uzávierky prognózy, a z predpokladu nezmenenej politiky sa v prognóze Komisie z jari 2024 predpokladá deficit verejných financií v roku 2025 na úrovni 7,0 % HDP. Pomer dlhu verejnej správy k HDP sa má do konca roka 2025 zvýšiť na 53,9 %. Zvýšenie deficitu v roku 2025 je odzrkadlením najmä krátkodobých nákladov na dôchodkovú reformu, v dôsledku ktorej by sa podľa očakávaní v roku 2025 mal deficit zvýšiť o ďalších 0,5 % HDP v porovnaní so základným scenárom bez reformy. Je však pravdepodobné, že po komunálnych voľbách dôjde k určitému spomaleniu kapitálových výdavkov a očakáva sa, že rast bežných výdavkov bez dôchodkov sa mierne spomalí. Prognóza deficitu na rok 2025 nezahŕňa potenciálne dodatočné príjmy vyplývajúce z reformy daňového režimu mikropodnikov a rozsiahlej daňovej reformy, ktoré sú súčasťou plánu obnovy a odolnosti a v súčasnosti sa koncipujú. Tieto reformy majú potenciál vytvoriť značné príjmy pre štátnu správu a – ak budú správne navrhnuté a vykonané – v porovnaní s prognózou v roku 2025 výrazne znížiť deficit. Obozretná fiškálna politika by mala prispieť k zníženiu jadrovej inflácie, ktorá je výrazne nad priemerom Únie a mohla by spôsobiť stratu konkurencieschopnosti, ak bude pretrvávať, ako aj k posilneniu zahraničnej pozície.

(24) V súlade s článkom 19 ods. 3 písm. b) nariadenia (EÚ) 2021/241 a kritériom 2.2 prílohy V k uvedenému nariadeniu plán obnovy a odolnosti zahŕňa rozsiahly súbor vzájomne sa posilňujúcich reforiem a investícií, ktoré sa majú vykonať do roku 2026. Očakáva sa, že tieto reformy a investície pomôžu účinne riešiť buď všetky výzvy identifikované v príslušných odporúčaniach pre jednotlivé krajiny, alebo aspoň ich značnú časť. Vzhľadom na tento náročný časový rámec je nevyhnutné čo najskôr pristúpiť k účinnému vykonávaniu tohto plánu obnovy a odolnosti vrátane kapitoly REPowerEU, aby sa posilnila dlhodobá konkurencieschopnosť Rumunska využitím zelenej a digitálnej transformácie a aby sa zároveň zabezpečila sociálna spravodlivosť. Ak sa majú splniť záväzky plánu obnovy a odolnosti do augusta 2026, je nevyhnutné, aby Rumunsko výrazne urýchlilo vykonávanie reforiem a investícií tak, že zabezpečí účinnú správu vecí verejných a posilní administratívne kapacity. Aby sa v širšej miere preberala zodpovednosť za úspešné vykonanie plánu obnovy a odolnosti, naďalej treba systematicky zapájať miestne a regionálne orgány, sociálnych partnerov, občiansku spoločnosť a ďalšie relevantné zainteresované strany.

(25) Rumunsko má v rámci preskúmania programov politiky súdržnosti v polovici trvania v súlade s článkom 18 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1060 ([16]) povinnosť preskúmať do marca 2025 každý program podporovaný Európskym fondom regionálneho rozvoja (EFRR), Európskym sociálnym fondom plus (ESF +), Kohéznym fondom a Fondom na spravodlivú transformáciu (FST), pričom zohľadní okrem iného výzvy identifikované v odporúčaniach pre danú krajinu na rok 2024, ako aj svoj národný energetický a klimatický plán. Na základe uvedeného preskúmania sa definitívne prideľujú finančné prostriedky Únie, ktoré sú súčasťou každého programu. Rumunsko dosiahlo pokrok vo vykonávaní programov politiky súdržnosti a Európskeho piliera sociálnych práv, pretrvávajú však problémy a značné územné rozdiely v investíciách a zamestnanosti medzi regiónom hlavného mesta a ostatnými regiónmi, ako aj medzi mestskými a vidieckymi oblasťami. Je nevyhnutné urýchliť vykonávanie programov politiky súdržnosti a posilniť administratívne kapacity na celoštátnej i regionálnej úrovni. Priority dohodnuté v rámci týchto programov sú naďalej relevantné. Osobitná pozornosť by sa mala venovať zlepšeniu v sektoroch hospodárenia s vodou, odpadovými vodami a odpadom a ich udržateľnosti. Rovnako dôležité je zvýšiť produktivitu práce a schopnosť podnikov inovovať tak, že sa úsilie bude sústreďovať na cielenú podporu podnikania vrátane verejno-súkromnej spolupráce a účasti na európskych výskumných a inovačných iniciatívach. Popri ochrane biodiverzity by sa mala pozornosť naďalej prioritne venovať investíciám do železničnej siete a udržateľnej mestskej dopravy.

([16]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1060 z 24. júna 2021, ktorým sa stanovujú spoločné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde plus, Kohéznom fonde, Fonde na spravodlivú transformáciu a Európskom námornom, rybolovnom a akvakultúrnom fonde a rozpočtové pravidlá pre uvedené fondy, ako aj pre Fond pre azyl, migráciu a integráciu, Fond pre vnútornú bezpečnosť a Nástroj finančnej podpory na riadenie hraníc a vízovú politiku (Ú. v. EÚ L 231, 30.6.2021, s. 159, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1060/oj).

(26) Okrem toho je kľúčové rozvíjať administratívne kapacity na celoštátnej i nižšej ako celoštátnej úrovni so zameraním na posilnenie regionálnych a miestnych orgánov. Malo by sa zabezpečiť vykonávanie plánov spravodlivej transformácie územia vrátane postupného ukončovania využívania uhlia do roku 2032. Naďalej by sa mali zlepšovať verejné služby zamestnanosti. V tej súvislosti je obzvlášť dôležité zlepšiť účinnosť aktivačných opatrení trhu práce pre ženy, mladých ľudí, ktorí nie sú zamestnaní, ani nie sú v procese vzdelávania alebo odbornej prípravy, osoby so zdravotným postihnutím a marginalizované komunity, ako sú Rómovia. Treba investovať do vzdelávania a odbornej prípravy, ako aj do zvyšovania úrovne zručností a rekvalifikácie obyvateľstva. Dostupnosť a kvalita sociálnej a dlhodobej starostlivosti, ako aj zdravotníckych služieb pre zraniteľné skupiny v celej krajine sa musí zlepšiť, pričom treba urýchliť opatrenia na deinštitucionalizáciu. Významnou výzvou aj naďalej zostáva energetická chudoba. Pri vykonávaní preskúmania v polovici trvania je žiaduce venovať ďalšiu pozornosť poskytovaniu sociálneho bývania a súvisiacich sociálnych služieb, ako aj udržateľnému rozvoju menších mestských oblastí, ktoré čelia pretrvávajúcim nedostatkom v oblasti administratívnych kapacít. Tieto opatrenia by zároveň prispievali aj k podpore vzostupnej sociálnej konvergencie, čo je v súlade s analýzou útvarov Komisie v druhej fáze, vychádzajúcou z príslušných prvkov rámca sociálnej konvergencie, ktorý sa skúšobne zaviedol v roku 2024. V súlade s článkom 3 ods. 3 písm. b) nariadenia (EÚ) 2024/1263 európsky semester zahŕňa dohľad nad vykonávaním usmernení pre politiky zamestnanosti Komisiou, okrem iného prostredníctvom rámca na identifikáciu rizík pre sociálnu konvergenciu. Rumunsko by mohlo tiež využiť Platformu strategických technológií pre Európu zriadenú nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/795 ([17]) na podporu investícií do biotechnológie (ako sú investície do využívania umelej inteligencie v zdravotníctve a do výskumu a produktívnych investícií do kritických liekov), digitálnych technológií, špičkovej technologickej inovácie a čistých technológií, ako aj na investovanie do kapacít na riešenie nedostatku zručností, ako sú zručnosti potrebné na rozvoj týchto kritických technológií.

(27) Napriek nedávnym zlepšeniam sú riziko chudoby a nerovnosť naďalej vysoké, pričom medzi skupinami obyvateľstva a regiónmi existujú značné rozdiely, zatiaľ čo prístup k zamestnaniu a vzdelaniu je v Rumunsku stále nerovnomerný. Systém sociálnej ochrany stále vykazuje obmedzenú účinnosť pri zmierňovaní rizík chudoby a nerovností, príčinou je jeho nedostatočný prístup a slabá primeranosť. Miera zamestnanosti navyše zostáva jednou z najnižších v Únii, najmä v prípade nedostatočne zastúpených skupín obyvateľov. A napokon možno konštatovať, že na inkluzívny rast majú negatívny vplyv aj ťažkosti pri zabezpečovaní rovnakého prístupu ku kvalitnému vzdelávaniu a odbornej príprave.

(28) Plán obnovy a odolnosti zahŕňa opatrenia súvisiace s výzvami uvedenými v odôvodnení 27. Takéto opatrenia zahŕňajú reformu systému ochrany dospelých osôb so zdravotným postihnutím, reformu na zavedenie pracovných kariet a formalizáciu práce pracovníkov v domácnosti, investície do programov na zvyšovanie kvalifikácie alebo rekvalifikáciu zamestnancov v podnikoch, reformu systému povinného vzdelávania s cieľom predchádzať predčasnému ukončovaniu školskej dochádzky a znižovať jeho mieru a investície do rozvoja rámcového programu pre nepretržitú odbornú prípravu odborníkov v oblasti služieb vzdelávania v ranom detstve. Programy súdržnosti zahŕňajú aj súvisiace opatrenia, ako sú cielené intervencie zamerané na zamestnanosť mladých ľudí, aktiváciu a zamestnanosť znevýhodnených skupín na trhu práce, ako aj sociálne začlenenie osôb patriacich do zraniteľných skupín. Ich rýchle vykonávanie by prispelo k riešeniu výziev uvedených v odôvodnení 27 a podporilo by vzostupnú sociálnu konvergenciu.

(29) Odporúčania podľa článku 6 nariadenia (EÚ) č. 1176/2011 premietnuté do odporúčaní 1 a 2 v texte vychádzajú z hĺbkového preskúmania Komisie a záverov o existencii nadmerných nerovnováh. Politiky uvedené v odporúčaní 1 pomáhajú riešiť zraniteľné miesta spojené s veľkým deficitom bežného účtu a deficitom verejných financií, v dôsledku ktorých je hospodárstvo potenciálne zraniteľné voči otrasom a ktoré prispievajú k vysokej inflácii. Politiky uvedené v odporúčaní 2 pomáhajú riešiť zraniteľné miesta spojené s nákladovou konkurencieschopnosťou v dôsledku zvyšovania miezd nad rámec rastu produktivity práce a nenákladovej konkurencieschopnosti vyplývajúcich zo štrukturálnych nedostatkov,

([17]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/795 z 29. februára 2024, ktorým sa zriaďuje Platforma strategických technológií pre Európu (platforma STEP) a mení sa smernica 2003/87/ES a nariadenia (EÚ) 2021/1058, (EÚ) 2021/1056, (EÚ) 2021/1057, (EÚ) č. 1303/2013, (EÚ) č. 223/2014, (EÚ) 2021/1060, (EÚ) 2021/523, (EÚ) 2021/695, (EÚ) 2021/697 a (EÚ) 2021/241 (Ú. v. EÚ L, 2024/795, 29.2.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/795/oj).

TÝMTO ODPORÚČA, aby Rumunsko v rokoch 2024 a 2025 prijalo opatrenia s cieľom:

1. včas predložiť strednodobý fiškálno-štrukturálny plán. Sprísniť fiškálnu politiku s cieľom dosiahnuť fiškálnu úpravu za rok 2024 ako celok. V súlade s požiadavkami reformovaného Paktu stability a rastu obmedziť rast čistých výdavkov ([18]) v roku 2025 na mieru, ktorá je okrem iného v súlade so znížením deficitu verejných financií smerom k referenčnej hodnote 3 % HDP stanovenej v zmluve a so zachovaním obozretnej úrovne dlhu verejnej správy v strednodobom horizonte;

2. výrazne urýchliť vykonávanie programov politiky súdržnosti a plánu obnovy a odolnosti vrátane kapitoly REPowerEU, aby sa zabezpečilo dokončenie reforiem a investícií do augusta 2026, a to zabezpečením účinnej správy vecí verejných a posilnením administratívnych kapacít. V kontexte preskúmania programov politík súdržnosti v polovici trvania sa naďalej zameriavať na dohodnuté priority, prijať opatrenia na lepšie riešenie potrieb týkajúcich sa sociálneho bývania, súvisiacich sociálnych služieb a rozvoja menších mestských oblastí a súčasne zvážiť príležitosti, ktoré na zlepšenie konkurencieschopnosti ponúka iniciatíva Platformy strategických technológií pre Európu.

V Luxemburgu 21. októbra 2024

Za Radu

predseda

NAGY I.

([18]) Podľa článku 2 bodu 2 nariadenia (EÚ) 2024/1263 sú „čisté výdavky“ výdavky verejnej správy bez úrokových výdavkov, diskrečných príjmových opatrení, výdavkov na programy Únie plne kryté príjmami z fondov Únie, vnútroštátnych výdavkov na spolufinancovanie programov financovaných Úniou, cyklických prvkov výdavkov na dávky v nezamestnanosti a jednorazových a iných dočasných opatrení.